

Symposium ForFarmers kijkt naar 2025

Het aantal zeugenhouders daalt, de uitdagingen blijven

Tekst: Jef Verhaeren - Beeld: JV & ForFarmers

De zeugenhouderij moet voortdurend anticiperen op veranderingen. Daarom moest het symposium einde mei door ForFarmers in Sint-Niklaas georganiseerd dienen om samen na te gaan waar de uitdagingen liggen en hoe daarop een antwoord kan worden gegeven vanuit de beschikbare kennis en ervaring. “Waarvoor moeten we ons wapenen? Waar liggen de kansen?”, vroeg sectormanager Varkens van ForFarmers België Kurt Notteboom zich af.

Yvan Dejaegher (BFA) bekeek de zeugenhouderij van mondiaal tot Belgisch vlak. Anita Hoofs (Wageningen Livestock Research) had het over huisvesting en dierenwelzijn in de zeugenhouderij. Productmanager Varkens van ForFarmers België Maarten van Horen belichtte het voederconcept NOVA in het toekomstperspectief. Het symposium werd afgesloten met een debat waar ook twee varkenshouders aan deelnamen. Voor de moderatie zorgde TV-presentatrice Hanne Decoutere.

Waar liggen de kansen?

“Zeugenhouders, jullie zijn de toekomst en ook onze toekomst”, stelde Notteboom in zijn inleiding. “Het aantal zeugenhouders daalt, de uitdagingen blijven.” Je zou ook kunnen constateren dat het aantal zeugenhouders daalt, maar dat de kwaliteit stijgt. Dat zal Kurt Notteboom niet tegenspreken want hij benadrukte dat wij het voordeel hebben dat er veel kennis beschikbaar is om ons heen, veel meer dan in de rest van de wereld. “Wij kunnen het”, zei hij. Maar de uitdagingen zijn er niet minder om.

“We moeten onze zeugenhouders blijven oriënteren naar de toekomst. Dat houdt in dat ze rekening moeten houden met de markt, de regelgeving en de beschikbare kennis. Hoe gaan we daarmee om? Waar liggen de kansen? Dat zijn de vragen. Maak gebruik van de kennis en ervaring die er reeds is”, besloot Notteboom. “Wij willen daarvoor intensief samenwerken met onze klanten naar een beter rendement toe, een gezondere veestapel en een hogere efficiëntie.”

Kurt Notteboom ziet drie pijlers in die aanpak. De eerste is **resultaatgerichtheid**. Dit veronderstelt gerichte planning, monitoring en goede analyses. Een tweede pijler vormt het **team van gespecialiseerde en deskundige professionals**. Dat bestaat uit de zeugenhouder zelf, de bedrijfsdierenarts en de deskundigen van de voederfirma. Kurt Notteboom benadrukt dat ForFarmers daarbij het voordeel biedt dat het niet alleen gebruik kan maken van de kennis op de Belgische markt, maar ook van alle markten waar ForFarmers thuis is en de kruisbestuiving tussen al die knowhow en research. De derde pijler zijn **de producten**. Daarbij is maatwerk belang-

De kraamstal stond in het centrum van het debat.

De protagonisten van het symposium (v.l.n.r.): Filip Van Laere, Peter Vermeire, Hanne Decoutere, Yvan Dejaegher, Anita Hoofs en Kurt Notteboom.

rijk evenals total feed-oplossingen. “Het zeugenvoerconcept NOVA van ForFarmers is daarvan een voorbeeld”, aldus nog Kurt Notteboom.

De ruime context

Yvan Dejaegher schetste dan de brede context. De vleesconsumptie stijgt, zowel in het Verre Oosten als in de groeilanden. In Europa stijgt sinds 2005 de vleesproductie vooral in Nederland (+17 procent), Duitsland (+17 procent) en het meest in Spanje (+34 procent).

“Het is moeilijk prognoses te maken inzake rendabiliteit”, zei Dejaegher. “Er is een licht herstel in 2018. De voederkosten zouden voorlopig laag blijven, maar het minste kan positieve prognoses onderuithalen. China voert nu al 48 miljoen ton soja in en zuigt steeds meer soja aan. De bevoorrading van Europa kan een probleem worden”, aldus Dejaegher.

De spreker ging ook in op de maatschappelijke eisen en onderstreepte het belang van de Certus-certificering. Die is gefocust op kwaliteit, imagoverbetering, traceerbaarheid, pionieren op het vlak van antibiotica, bedrijfsgezondheidsplan, dierenwelzijn, anticiperen op vragen van de consument en naar het buitenland toe traceerbaarheid en markttoegang door uitwisselbaarheid onder meer met QS. Hij wees ook op de behaalde resultaten inzake antibioticareductie*.

Wat de marktconcepten betreft gelooft Dejaegher in nichemarkten op voorwaarde dat de producent eraan verdient. Hij is wel kritisch ten aanzien van een aantal ‘hypocriete’ labels, onder meer inzake GGO-vrij voeder.

Tenslotte ging hij in op de uitdagingen die zich stellen. Een eerste belangrijke uitdaging is de **Afrikaanse Varkenspest** die onze streken bedreigt vanuit de Baltische staten en Polen tot Tsjechië. “Wat als Duitsland een eerste geval moet optekenen? We moeten een goed draaiboek hebben en goede communicatie met de Europese Commissie”, aldus Dejaegher. Een tweede grote uitdaging is de **marktsituatie**. Onze productie is hoog. We moeten dus terecht op een onstabiele exportmarkt. In Europa zal de consumptie dalen onder invloed van al dan niet gerechtvaardigde gezondheids- en milieubezwaren. Dit drukt op de prijzen. “Familiebedrijven in verschillende EU-landen zouden kunnen uitstappen. Alleszins moeten al de schakels van de keten op één lijn staan en de cowboys moeten eruit”, zei Dejaegher.

Volgens hem is het ook belangrijk dat de **productieketen geconcentreerd**

is en in België is dat zeker het geval. Wat de grondstoffen betreft is een **permanente beschikbaarheid van eiwitten noodzakelijk** en Europa zal volgens hem op termijn niet meer dan 10 procent van de sojabehoeftte kunnen aanbrengen.

Huisvesting en dierenwelzijn

Anita Hoofs bracht een levendige presentatie van haar kennis en ervaringen vanuit huisvesting en dierenwelzijn in de zeughouderij. De problematiek wordt volgens haar internationaal gesteld.

“We zitten in een transitieperiode naar nieuwe zeughouderijsystemen”, stelde ze. Meteen wees ze op de 5 vrijheden van dieren:

- vrij van honger en dorst;
- vrij van ongemak;
- vrij van pijn, verwonding en ziekte;
- vrij van angst en stress;
- vrij om normaal gedrag te vertonen.

Er ontstaan overal marktconcepten ter zake. In Nederland is dat het Beter Leven-keurmerk (met 1, 2 en 3 sterren), in Denemarken het hartjessysteem (met 1, 2 of 3 hartjes). Hoofs pleit er alleszins voor dat de consument geen keuze krijgt om lager dan één ster-producten te kopen. “Zo wordt één ster het goedkoopste”, zegt ze.

“Ook de zeughouder, die 20 tot 30 jaar vooruit moet bouwen, geniet van het natuurlijk gedrag van zijn dieren. De vaststelling ‘ze liggen er mooi bij’ levert meer werkplezier op”, aldus Anita Hoofs. Ze is er zich van bewust dat de vrijloopkraamhokken nog in ontwikkeling zijn; dat de techniek moeilijk toepasbaar is in bestaande systemen en dat de kostprijs per big zal verhogen.

Hoofs leidde een onderzoek waaraan 12 zeugenbedrijven deelnamen. Gedrag en andere elementen werden onderzocht bij zeugen die los bleven vanaf de inleg en zeugen die tijdelijk in de box gefixeerd waren. Bij de laatste werd een onderscheid gemaakt tussen fixatie vanaf de inleg tot 2-5 dagen na het spenen, fixatie vanaf 1 dag voor het werpen tot 2-5 dagen na het werpen en fixatie vlak na het werpen tot 2-5 dagen na het spenen. Daaruit bleek volgens Hoofs dat zeugen die los bleven rustiger zijn en vitaler zijn. Bij los werpen zou ook de biggenkwaliteit beter zijn (minder biggensterfte, vitalere biggen en meer zoogbeurten, betere bereikbaarheid van de uiers en dus hogere biestopname). Het werpen duurt ook

* Herlees: Mengvoedersector fier op antibioticareductie – Varkensbedrijf mei 2018 – pag. 6-7

Er was veel interactie met het publiek.

minder lang bij loslopende zeugen. De nieuwe huisvestingsvorm leidt tot hogere speengewichten (circa 0,4 kg). De sociale vaardigheden zijn beter ontwikkeld (meer zeug-bigcontact, samen rennen en exploreren). Tenslotte is er ook minder biggenuitval.

Er zijn echter ook nadelen. Zo ligt de arbeidsbehoefte iets hoger (circa 1 minuut per big). De kostprijs ligt ook hoger. De totale meerkost voor huisvesting en arbeid per big bij vrijloop in de kraamhokken ten opzichte van de conventionele kraamhokken bedragen volgens Anita Hoofs circa 2 euro per big (btw inclusief).

Er zijn verschillende factoren die tot succes moeten leiden. Vooreerst is er een leefoppervlakte nodig van 6,5 tot 7,5 m² per hok, waarin de zeug gemakkelijk kan draaien. Het genotype is belangrijk en de gepaste moedereigenschappen, die het geboortegewicht en de vitaliteit van biggen mee bepalen. Uiteraard is een goed management met aandacht voor pasgeboren biggen noodzakelijk. Ook het nestbouw materiaal speelt een rol. Anita Hoofs pleit voor jute doeken in plaats van stro. En dan is er natuurlijk het microklimaat voor zeugen en biggen tot het spenen. Ook vloeruitvoering en arbeidsomstandigheden kwamen nog aan bod en er zijn nog heel wat interessante factoren, zoals het feit dat losse zeugen hun biggen vaak zelf leren vast voer te nemen.

Anita Hoofs had het ook over enkele pijnpunten van het onderzoek. De bedrijven waar het onderzoek plaatsheeft zijn echte voorlopers. Participatie aan dit onderzoek ligt niet voor de hand. Er is nog onvoldoende kennis voorhanden, er is nog geen marktconcept voor vrijloopkraamhokken, er worden beginnersfouten gemaakt en er is onduidelijkheid over de normen voor de hardware. “De gehele keten moet hier samenwerken”, zei Anita Hoofs en dat hebben we nog gehoord. Ze besloot met een waarschuwing: “We moeten het stuur in eigen handen houden en de weg naar meer dierenwelzijn niet overlaten aan de ngo’s.”

ForFarmers’ antwoord: NOVA

Volgens Maarten van Horen, productmanager varkens van ForFarmers België, is het voederconcept NOVA het antwoord voor de toekomst. Sinds 2017 is dit voederconcept op de Belgische markt en Maarten van Horen was erg betrokken bij de ontwikkeling ervan. Hij zat op de studiedag wel tijdelijk in een rolstoel (na een sportongeval) maar zijn enthousiasme deed dat snel vergeten. “We hebben goed gekeken naar de zeugen

vandaag”, zegt hij. “Wat is er te verwachten en hoe kunnen we daarop inspelen?”

Wat de ontwikkelingen in de markt betreft zien we een sterke genetische evolutie, grotere bedrijven, meer aandacht voor dierenwelzijn en aandacht voor gezondheid. “Wat de genetische evolutie betreft moeten we niet alleen oog hebben voor de productiviteit. De zeugen zijn ook veranderd. Ze zijn magerder geworden en ook daar moeten we rekening mee houden”, stelde Maarten van Horen. Daarnaast werden ook de behoeften van de varkenshouders in rekening gebracht. “We hebben hun mening gevraagd en daaruit bleek dat ze topresultaten willen halen – genetica is dus belangrijk – en gemak van werken”, aldus Van Horen.

De spreker legde uit welke doelstellingen bij de ontwikkeling van NOVA werden vastgelegd. Wat het speengewicht betreft moet het mogelijk zijn 100 kg toomgewicht te spenen op 26 dagen en 80 kg toomgewicht te spenen op 21 dagen. Wat de melkproductie betreft moet 80 procent van de zeugen 13 of meer biggen kunnen spenen (zonder voorspenen). Wat de langleeftbaarheid betreft moeten 104 biggen kunnen worden gespeend in 8 pariteiten. Tenslotte moeten deze doelstellingen behaald kunnen worden zonder extra werk en het moet ook gemakkelijk werkbaar en eenvoudig toe te passen zijn.

Maarten van Horen zette de belangrijkste eigenschappen van de NOVA-zeugenvoerders op een rijtje. Ze verbeteren de darmgezondheid en voorkomen maagzweren, volgens Van Horen een onderschat probleem. Een zeug die pijn heeft gaat minder eten. Met NOVA worden ook rust en verzadiging in de drachtstal beoogd evenals een vlot werpproces, een betere voederopname in de kraamstal, een betere melkproductie en speengewicht, een hoog aantal gespeende biggen bij de zeug, sterke gezonde zeugen en langleeftbaarheid.

Gedurende een periode van 18 maanden werden de NOVA-voerders getest op 38 bedrijven in België, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. De gegevens van meer dan 5.000 zeugen zijn maandenlang gevolgd. De resultaten zijn alleszins overtuigend:

- 0,25 meer biggen per worp gespeend in de testgroep;
- 165 gram zwaarder speengewicht;
- 12 procent meer zeugen die 13 of meer biggen kunnen spenen.

Ondanks de betere resultaten in de testgroep bleef de conditie van de zeugen in de lactatie behouden en werd er een hogere voederefficiëntie waargenomen. Bovendien werden de nieuwe voeders als zeer gebruiksvriendelijk ervaren. Extra prestaties zonder extra werk dus.

Tijdens het debat maakten ook varkenshouders Filip Van Laere (Kruishoutem) en Peter Vermeire (Stalhille) deel uit van het panel. Zij maken gebruik van het NOVA-concept en bevestigen dat het flexibel loopt. Vanuit het publiek werd o.a. gepolst naar de ideale speenleeftijd. “27 à 28 dagen”, antwoordde Hoofs prompt. Naar de toekomst toe zal de gemiddelde speenleeftijd – die de afgelopen jaren behoorlijk daalde – dus opnieuw moeten stijgen.

Verder maakt de sector zich zorgen om een mogelijke verplichting van de vrijloopkraamhokken. Hoofs was daar echter niet bang van, maar benadrukte wel ‘dat de sector het stuur in handen moet houden, versta, zelf initiatief in deze moet blijven nemen. Zij waarschuwde er wel voor dat Europa in het dossier ‘kruilstaarten’ de sector wellicht sneller voor het blok zal zetten. Varkens met intacte staarten kweken is moeilijk ‘maar het valt te leren’, meende Hoofs.